

SURİYE VE IRAK'TAN AYRILAN İŞİD'LİLER HANGİ ÜLKELERE GİDEBİLİR?

24.10.2017

BBC, 24 Ekim 2017

3 yıl sonra Suriye'deki kalesi Rakka'dan sürülen, Irak ile Suriye'de kontrolü altındaki toprakların çoğunu kaybeden Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) örgütünün savaşçıları şimdi ne yapabilir, nereye gidebilir? Örgüt toparlanıp yeniden büyük bir tehlikeye dönüşebilir mi? İslamcı örgütler uzmanı, akademisyen Lorenzo Vidino BBC'ye değerlendirdi.

İŞİD'e geçtiğimiz yıllar içinde 30 bin civarında yabancı savaşçı katıldığı tahmin ediliyor. Şimdi Irak ve Suriye'den çekilmek zorunda kalan bu kişilerin döndükleri ülkelerde intikam saldırılarına girişebilecekleri kaygısı var.

Örgütten kalan kadrolara ne olacağını kestirmek kolay olmasa da, İŞİD'in geleceği dünyanın güvenliği açısından kritik önem taşıyor.

Kalanlar ve Türkiye'ye geçenler

Amerikan terörle mücadele birimlerinin hazırladığı bir rapor da dahil, eldeki bilgiler İŞİD'e katılmış yabancıların bir kısmının Suriye ve Irak'ta kalacağına işaret ediyor.

İngiltere İç İstihbarat Servisi'nin (MI5) başkanı bu hafta, İŞİD'e katıldığı bilinen 800 İngiliz vatandaşından en az 130'unun öldürüldüğünü ve örgütün aldığı son yenilgiler ışığında, hayatta kalanlardan ülkeye döneceklerin sayısının beklenenin altında olduğunu söyledi.

Bu yabancı savaşçıların şimdi Irak ve Suriye'de, tıpkı örgütün ilk dönemindeki gibi "vur kaç" gerilla yöntemlerine dönmesi beklenebilir.

Musul ve Rakka'da son dönemde yaşanan şiddetli çatışmalarda sonuna kadar direnen İŞİD güçleri arasında yabancı savaşçıların oranının yüksek olduğu dikkat çekiyordu.

Musul'da yakalanan bir kısmı şimdi Irak mahkemelerinde, bir kısmı idam cezası talebiyle yargılanacak. Bu da ister istemez vatandaşı oldukları ülkeler açısından etik bazı açmazlar yaratacak.

Fakat çok sayıda savaşçının da "halifeliği" bırakıp 822 kilometrelik Suriye-Türkiye sınırını geçerek sırta kadem bastığı tahmin ediliyor.

Türkiye sınırı şu anda önceki dönemden çok daha sıkı bir şekilde denetleniyor olsa da, bölgenin coğrafi özellikleri ve faal insan kaçakçılığı şebekeleri sınırı yine de epey geçirgen kılıyor.

İŞİD'in Türkiye çapında epeydir yerleşik bir destek ağı var ve bu ağ yabancı savaşçıların Suriye'den

çıkarılmasında kilit rol oynuyor.

Ülkede son 3 yıl içinde meydana gelen bir dizi silahlı-bombalı saldırı düşünüldüğünde Türkiye yetkililerinin de bu akış konusunda kaygılı olduğu tahmin edilebilir.

Ürdün ve Lübnan'da da benzer kaygılar var.

Bir savaştan bir savaşa

Suriye ve Irak'dan kaçan IŞİD militanlarının gitmeyi hedefleyebileceği birçok çatışmalı alan var.

Bazılarının IŞİD tarafından Yemen, Sina Yarımadası, Kuzey Kafkaslar ve Doğu Asya gibi "vilayet"lere katıldığı yolunda bilgiler var.

Grubun Libya'da da güçlü bir birimi var. ABD geçen yıl bu ülkedeki IŞİD savaşçılarının sayısının 6500'e ulaşmış olabileceğini bildirmişti.

Yine ABD kaynakları Afganistan'da da yüzlerce IŞİD savaşçısı olduğunu ve geçen yıl yeraltındaki tünellere yönelik bir harekatla en az 94'ünün öldürüldüğünü açıklamışlardı.

Filipinler'de Marawi'nin bir kısmı Mayıs ayından bu yana IŞİD ile bağlantılı savaşçıların denetiminde

Bir kısım IŞİD savaşçısının ise Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Myanmar ve Filipinler gibi yerlere gittiğine dair bilgiler de var.

Bu savaşçıların gidişi, bu ülkelerde, bölgelerdeki yerel cihatçı grupların güçlenmesine, yön değiştirmelerine ve yıkıcı yeni çatışmalara yol açabilir.

Hassas ülkeler

Birçok yabancı IŞİD savaşçısı da geldikleri ülkelere dönmeyi tercih ediyor.

Bir kısmının bundan sonra militan eylemlere katılmayacağını varsaymak mümkün ama bir kısmı da yeni saldırı imkanları ya da yerel koşullara bağlı olarak o ülkenin siyasi istikrarını sarsmayı hedefleyen gizli ilişki ağları oluşturuyorlar.

Bu geri dönüşlerin en kötü etkileyebileceği ülkeler arasında Kuzey Afrika'daki bazı ülkeler var. Örneğin son yıllarda Tunus'dan IŞİD'e katılmak için 6 bin militanın çıktığı biliniyor.

Körfez'deki Arap ülkeleri, Rusya, Kafkaslar ve bazı Orta Asya Cumhuriyetleri de bu kategoride.

Avrupa'ya 1000 kadar savaşçının geri döndüğü düşünülüyor

Avrupa'dan IŞİD'e katıldığı tahmin edilen 6 bin civarında cihatçının geri dönme ihtimali birçok Avrupa ülkesi için büyük bir güvenlik tehdidi olarak görülüyor.

İtalyan Uluslararası Siyaset Enstitüsü ve George Washington Üniversitesi'nin yaptığı bir ortak araştırmaya göre, IŞİD'in "halifelik" ilan ettiği 2014 yılından bu yana Batı ülkelerinde gerçekleştirilen saldırılara karışanların beşte birinden azı cihatçı savaş deneyiminden gelmiş kişiler.

Paris saldırılarına karışanların bazıları cihatçı olarak savaşmış kişilerdi

Fakat Ortadoğu'dan dönen savaşçıların sayıları arttıkça bu oran da artabilir.

Şu ana kadar Avrupa'ya 1000 kadar savaşçının geri döndüğü düşünülüyor.

Önemli kısmı Türkiye'de yakalanabiliyor

Avrupa ülkeleri Ortadoğu'dan dönen cihatçılar konusunda eskisinden çok daha kapsamlı bir istihbarat işbirliği içinde.

Bu kişilerin önemli bir kısmı da daha Türkiye'deyken tespit edilip yakalanabiliyor.

Savaşçıların bir kısmı Avrupa'ya mültecilerin arasına karışarak girebildikleri gibi yasal Avrupa pasaportlarıyla da dönebiliyorlar.

Bu kişilerin belirlenmesi birinci adım ise de belirlendiğinde hukuken ne yapılabileceği çok açık değil.

İngiltere İçişleri Bakanlığı geçen yıl Suriye ve Irak'tan dönen 400 kadar İngiltere vatandaşı cihatçıdan sadece 54'ünün yargılanıp hüküm giydiğini açıkladı.

Kıta Avrupası için de benzer bir durum var.

Neden tutuklanamıyorlar?

Ülkeden ülkeye yasalar farklı olabilir ama Avrupa ülkelerinin benzer sorunları var.

Bazı ülkelerde, başka ülkelerde savaşa katılmak ya da terör örgütü diye nitelenen bir örgüte katılmak, bu kişilerin Irak ya da Suriye'ye gittiği yıllarda yasalarda suç olarak olarak tanımlanmamış.

Bu konudaki yasalar birçok Avrupa ülkesinde değiştirildi ama geriye yönelik olarak uygulanamadıklarından söz konusu kişiler yargılanamıyor.

Başka bir ülkede savaşa katılmanın başından beri "suç" olarak tanımlandığı ülkelerde de, bu kişiler aleyhine delil toplanması büyük sorun oluşturuyor.

Rakka'nın düşmesiyle IŞİD Suriye'deki karargahını kaybetmiş oldu

Bir kişinin IŞİD'e katılıp onun için savaştığı konusunda istihbaratınız olması başka, mahkemede bunu kanıtlayacak delillere sahip olmanız bambaşka bir şey.

Ortadan kaybolması beklenmiyor

Topraklarının çoğunu kaybetmiş olmak IŞİD açısından büyük bir darbe oldu.

Fakat grup ve ilişkide bulunduğu diğer yapılar daha şimdiden dünyanın birçok farklı bölgesinde baş vermeye başladı ve yakın bir gelecekte bu sorun hızla büyüyebilir.

IŞİD şimdi ister istemez daha az merkezi kontrollü, yapıları daha görünmez ve daha az koordineli bir örgütlenme olacak ama ortadan kaybolması beklenmiyor.

"Halifelik" çökmüş, bir dönem de kapanmış olabilir ama bu aynı zamanda yeni bir dönemin de başlangıcı olacak.

Kaynak/Source: